

sinolog Ž. Domenak (Domenach), filozof Revel. Braneći se od prigovora levice da je kapitalizam doneo još više žrtava urednik lista Liberation L. Žofren (Joffrin) pisao je: "Komunizam na vlasti ima jasne političke ciljeve i svrhe i sjedinjuje na istom koloseku strategiju, ideologiju i organizaciju. Njegove žrtve svesno su prinete na oltar iste revolucije direktnim masakrima ili izgladnjivanjem. Kapitalizam je ekonomski sistem. Nema kapitalističkih partija, zastava kapitalizma, kapitalističke Čeke. 'Zločine kapitalizma' počinili su liberali, monarhisti, radikalni socijalisti, nacisti i fašisti" (Liberation 17. 12. 1997). Da li je Žofrinovo razdvajanje političkog komunizma i ekonomskog kapitalizma teorijski dosledno? Nije, jer na isti način bi trebalo praviti razliku između marksizma i različitih komunističkih ideologija u kojima su se prelamali lokalni uslovi i politička kultura komunista. Pitanje je da li se kapitalizam uopšte može posmatrati isključivo kao politički neutralan ekonomski poredak. Istoričar Ž. Žiliar (Juliard) zapitao se zašto su zločini počinjeni u ime dobra blaži od onih počinjenih u ime zla? Zar to, međutim, ne važi i za zločine kapitalizma koji su takođe počinjeni u ime bona fides – uvođenja demokratije. A. Bri s pravom tvrdi da obrazac kritike CKK ne treba da bude samo revanšističko ukazivanje na holokaust i zločine kolonijalizma i kapitalizma. Treba izbeći strasti i pristrasnosti sukobljenih vehementnih apologeta i kritičara CKK, leve i desne aritmetike: ko je više ubio, vodio više ratova, ugrožavao ljudska prava. To su, po njemu, najciničniji delovi debate oko CKK. Levica je kadra da se javno suočiti sa tamnim senkama vlastite prošlosti, bez potiskivanja, a da pri tome ne mora skliznuti u prokapitalističku apologiju (Brie, 1998).

Jedan rukavac debate oko CKK je rasprava oko DDR-a. I pre pojave CKK bilo je prisutno prilično široko osporavanje izjednačavanja DDR-a i nacizma preko formule o "dve nemačke diktature" (Vid: Lindenberger 1999, Maur 1998, Bialas 1998). U prilogu o DDR-u, koje su za nemačko izdanje CKK napisala dva bivša teologa, izneta je slična antitotalitarna formula (Neubert 1999, Gauck 1999), a javile su se i reakcije (Pätzold 1998, Schoengarth 1999). Još u masovnoj euforiji 1989. nakon pada Zida bilo je nemačkih intelektualaca koji su bili skeptični prema početnoj euforiji, a kada je parola stanovništva bivšeg DDR-a "mi smo narod" (tj. građani) prešla u parolu "mi smo jedan narod" mnogi intelektualci u SR Nemačkoj zapitali su se da li je Nemačka zrela za ujedinjenje. G. Gras (Grass) je opominjao da treba biti oprezan prema ponovnom ujedinjenju jer je podela Nemačke znamen kazne za Aušvic. Habermas je govorio o nacionalizmu nemačke marke, pisalo se da je na delu novi Anschluss i "pobedničko sudstvo" povodom kažnjavanja političkih funkcionera u DDR-u. To su bili prvi simptomi uzdržanosti prema ujedinjenju koji su se kasnije razvili u otpor izjednačavanju Hitlerovog i Ulbrihtovog režima. Na drugoj strani levoliberalna teza o ustavnom patriotizmu (Sternberger-Habermas), kao alternativa nacionalizmu konzervativaca, takođe je snažila tradiciju antifašizma nemačke inteligencije iz 1968. Kod rekonstrukcije neprijatelja konzervativci po pravilu ne drže opasnim obnovu narodnjačkog nacionalizma, zbog čega u Nemačkoj jača otpor levoliberalnih krugova fašizmu. Da antifašizam nije manipulativne prirode nego da izvire iz realnih društvenih sukoba 1990-ih godina u Zapadnoj Evropi najbolji je primer otpor oživljenom desnom ekstremizmu u ujedinjenoj Nemačkoj. Doduše u tom otporu vladajući krugovi ni danas ne smatraju da treba napuštati višefunkcionalni antitotalitarizam.

Veća rezerva prema CKK u SR Nemačkoj, koju sa žaljenjem konstatuju Akerman i Citelman, može se delom objašnjavati i osobenom evolucijom vizije javnog neprijatelja u ovoj sredini